

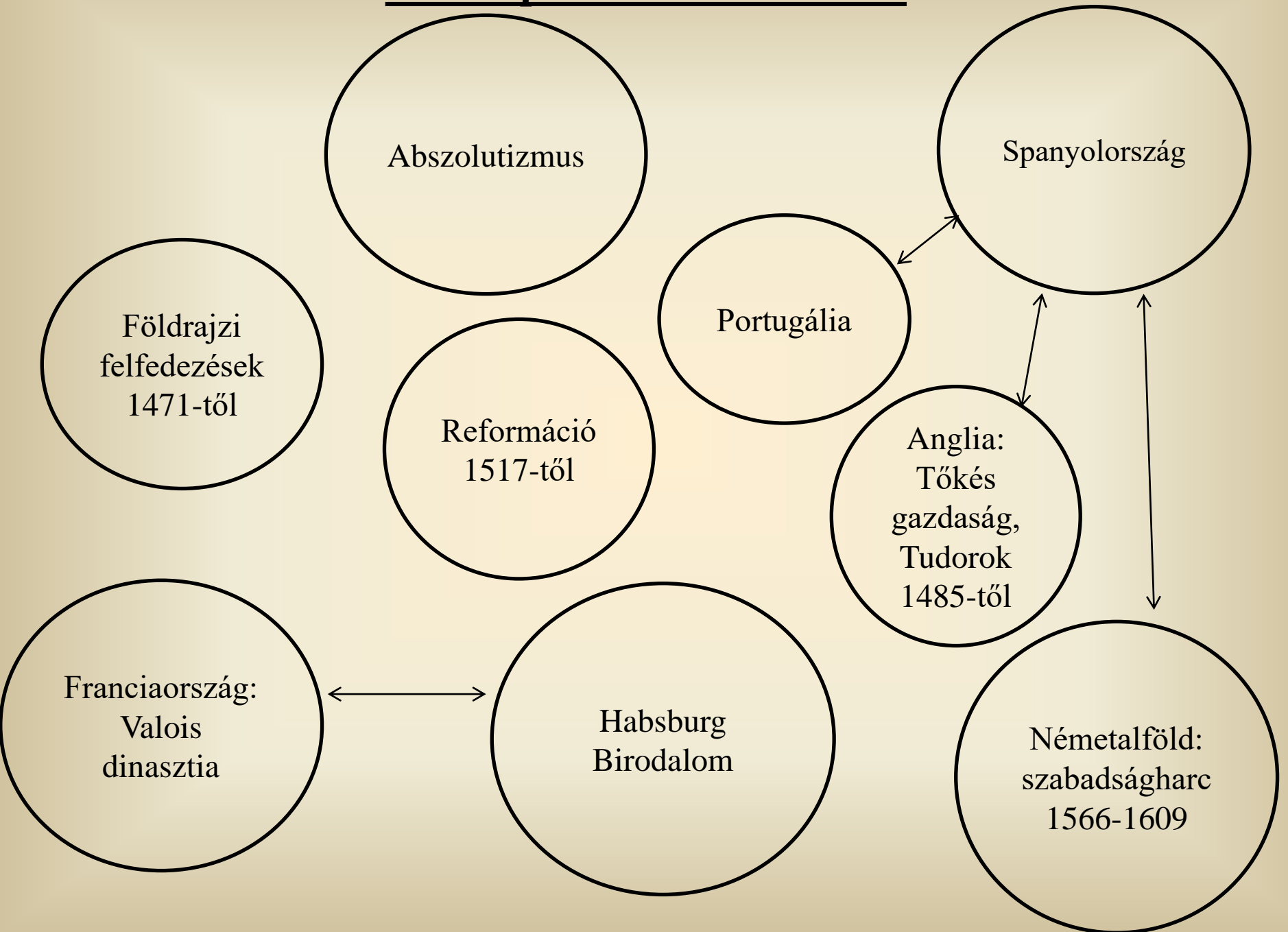
Történelem Érettségi Felkészítő

Európa történelme az abszolútizmus időszakában

dr. Takó Dalma, egyetemi tanársegéd

E-mail cím: tako.dalma@ga.sze.hu

I. Európa a XVI. században

Földrajzi felfedezések és hatásuk

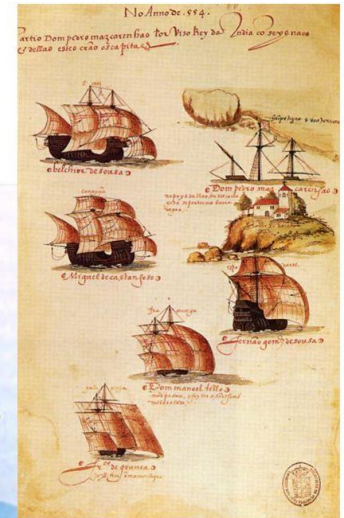
Okok:

- XV. század: gyors gazdasági fejlődés Nyugat-Európában
- csökkenő éhínségek, járványok, mérséklődő társadalmi konfliktusok, népességnövekedés, vége a háborúknak, királyi hatalom erősödik
- Fokozódik az aranyéhség
- Indiai fűszerek és luxuscikkek iránt megnő az igény
- Közép-ázsiai mongol út és a levantei kereskedelem megdrágul

Feltételek:

- Sagres, tengerészeti iskola
- Karavella
- Iránytű
- Ptolemaioszi világkép
- Új térképek – Toscanelli (1474)

A felfedezőutak
eszköze: a
karavella

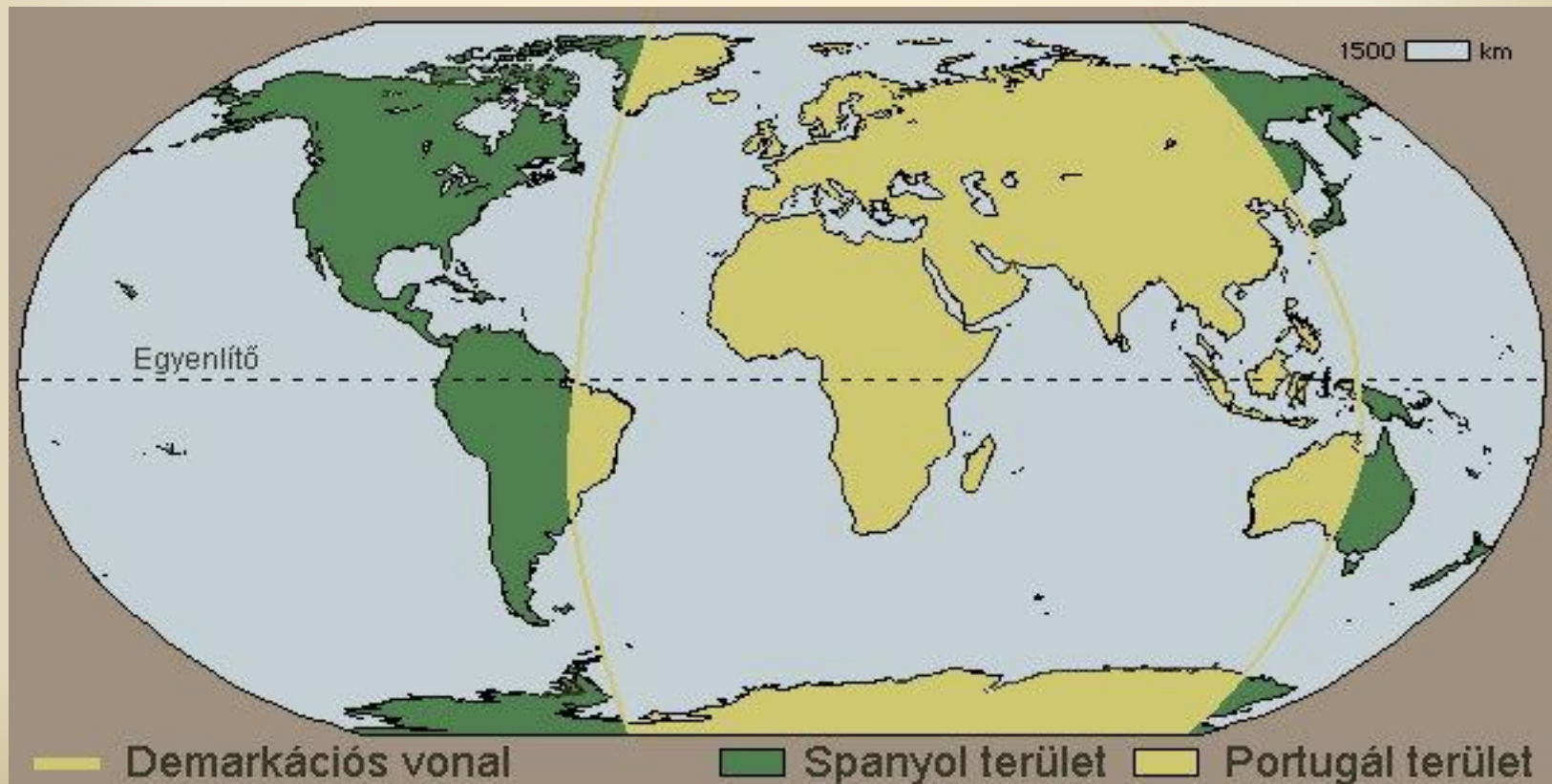
Portugál és spanyol felfedezések

- 1471: Egyenlítő átlépése
- 1487: Bartolomeu Diaz – Jóreménység foka
- 1498: Vasco da Gama – megkerülés, Kálikut (Calcutta), India
- Kolumbusz Kristóf - Kasztíliai Izabella támogatója
- 1492. okt. 12. Guanahani (San Salvador) – Bahama-szigetek
- 1504-ig még három út (Kuba, Hispaniola, Haiti, Dominica, Puerto Rico, Panama, Jamaica meghódítása)
- 1519: Magellán megpróbálja megkerülni a Földet – életét veszti a Fülöp-szigeteken

Következmények: gyarmatosítás

- Spanyol, Portugál versengés - eredménye: egyezségek:
- 1494: tordesillasi szerződés (egy hosszúsági kör)
- 1529: zaragozai szerződés (két hosszúsági kör)
- Indiai-óceán: portugálok – kereskedelmi támaszpontok (Goa – India, Indonézia, Macao - Kína, Japán)

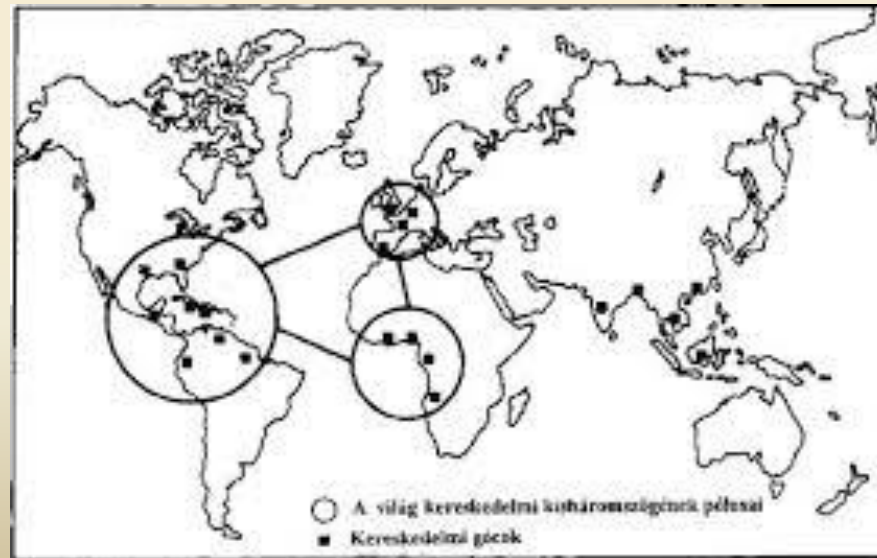
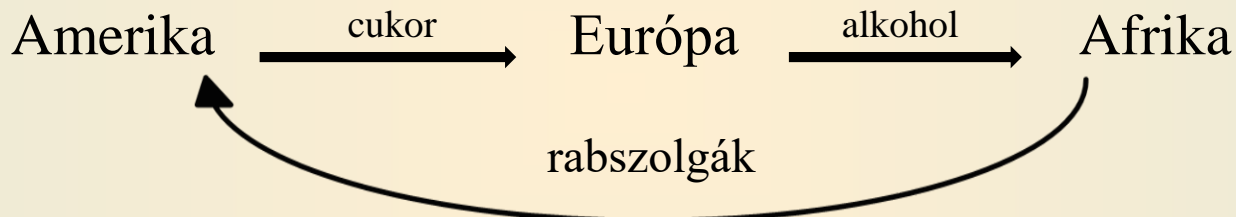

A földrajzi felfedezések hatásai

A világkereskedelem kialakulása:

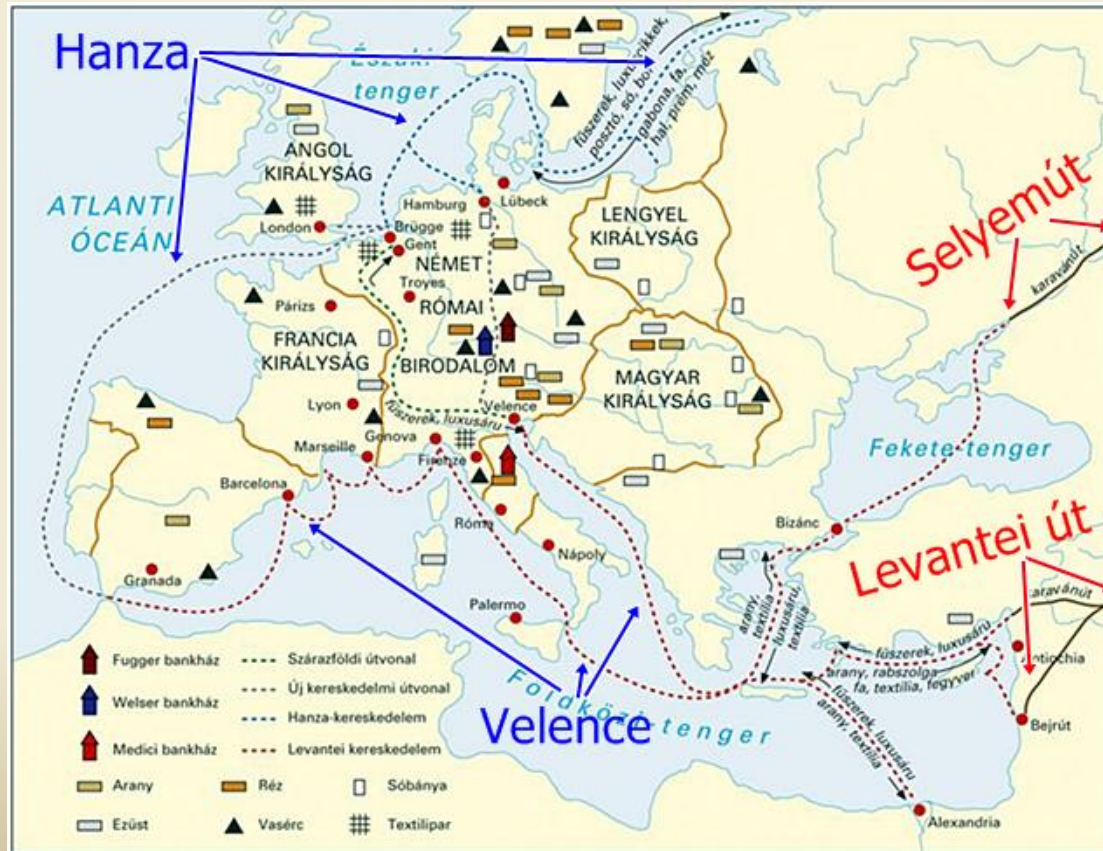
- Új növények (paradicsom, paprika, kukorica, burgonya, dohány)
- Nemesfém beáramlása Európába - infláció (értékcsökkenés) és árforradalom (árak emelkedése)
- Kapitalista világgazdaság

Atlanti háromszög:

A centrum áthelyeződése:

- Új kikötővárosok: Lisszabon, Amszterdam, London, La Rochelle, Nantes
- A levantei kereskedelem visszaszorul
- A kereskedelem súlypontja az Atlanti-óceán
- A Hanza útvonalon Kelet-Közép-Európa élelmiszereket Nyugat-Európának, vissza iparcikket

A reformáció

Kezdetek, okai:

- X. Leó – búcsúcédulák árusítása
- Papság fényűző élete, pápák világias életmódja
- Luther Márton - 1517. okt. 31. Wittenberg, vártemplom

A reformáció elvei

- Az ember csak Isten kegyelméből, hit által nyerheti el bűnei bocsánatát
- Solus Christus (egyedül Krisztus), sola fide (egyedül a hit), sola gratia (egyedül a kegyelem), sola scriptura (egyedül az Írás)
- Elítéli: költséges szertartások, egyházi adók, egyházi vagyon, a pápa hatalma, szerzetesség
- Követeli: szekularizáció, egyházi birtokok világi kézbe adása, két szín alatti áldozás, anyanyelvű idehirdetés, prédikáció

Vallásháború Németországban

- Pápa elutasítja, kiátkozza Luthert
- 1521: Worms-i birodalmi gyűlés – V. Károly meghallgatja – eretnek
- Bölcs Frigyes szász választófejedelem – menedék – Wartburg
- 1529: Speyer-i birodalmi gyűlés: Luther követői maradhatnak, de nem terjeszthetik hitüket
- Tiltakoztak (protestáltak) ellene - protestánsok
- 1530: Philipp Melanchton – augsburgi gyűlés elé terjeszti az új vallás alapelveit
- 1555: augsburgi vallásbéke – cuius regio, eius religio

A svájci reformáció

- 1523. Ulrich Zwingli – fellép az egyházi hierarchia, a szentmise és a cölibátus ellen, követeli a nemzeti nyelvű igehirdetést, a két szín alatti áldozást, a szekularizációt, egyszerű és demokratikus egyházszervezetet

A Kálvini reformáció

- 1541. Genf prédikátora
- Antik zsarnokölési elmélet
- Ima, közös éneklés, prédikáció előtérbe helyezése
- Egyszerű, szegény egyház
- Predesztináció
- Munkát becsüli, a vagyont a közösség és nem az egyén javára kell fordítani, tiltja az uzsorát
- Református egyház (nincs hierarchia, önkormányzati mintára, világiak is szerepet kapnak, presbiterek = világi egyházfelügyelők és prédikátorok = papok együtt igazgatnak)
- Svájc, Franciaország, Németalföld, Skócia, Anglia és Magyarország

A reformáció egyéb irányzatai

- Münzer Tamás – Zwickau – anabaptisták (újrakeresztelők): követelik az államhatalom megszüntetését és vagyonközösséget
 - Csak felnőttként dönthet - keresztelni
 - Támadták a gazdagságot, a krisztusi szegénységet hirdették
 - Isten birodalmát a Földön kell megvalósítani
- Antitrinitáriusok:
 - Szentháromság tagadók
 - Tagadják Krisztus isteni természetét, a Szentlélek létezését és a predesztinációt
 - Jézus Isten fia, de emberré lett
 - Szervét Mihály – vita Kálvinnal – megégették
 - Üldözés

Erdély – unitáriusok (Atya, fiú, szentlélekből csak Atya)

Reformáció - gyors terjedés (könyvnyomtatás)

Ellenreformáció – katolikus megújulás

- Mozgalom az egyház megtisztítására – III. Pál
- 1540: jezsuita rend (Loyolai) – katonai rend, generális, fegyelem, engedelmesség, pápaság diplomatái, királyok és fejedelmek gyóntatói, iskolahálózat
- 1542: Szent Hivatal (inkvizíció)
- 1545-63: Trident – zsinat (búcsúcédulák tiltása, egyházi méltóságok halmozásának tilalma, papság feladat a szolgálat, a hívek lelki gondozása – egyházmegyében tartózkodni, ügyelni erkölcsre)
- 1559: Index (tiltott könyvek jegyzéke) - IV. Pál

Reformáció terjedése lassul

Az abszolútizmus

- 16. századtól folyamat – abszolút monarchia
- Királyi hatalom kiterjesztése, elmélyítése (közigazgatás, bírászkodás, katonai irányítás)
- Ritka rendi gyűlések – rendi jogok korlátozása
- Uralkodó erősödő befolyása

Országok:

- Franciaország
- Anglia
- Spanyolország
- Német Birodalom
- Habsburg monarchia
- Oroszország

Anglia: Tudorok

Tudorok:

- VII. Henrik (1485-1509) – megerősíti a központi hatalmat, Titkos Tanács, zsoldoshadsereg
- VIII. Henrik (1509-1547) – további erősítés, kancellárok
- Válni akart Aragóniai Katalintól – pápa nem engedte – elszakadt Rómától – anglikán egyház (angol király az egyházfő)
- VIII. Henrik után VI. Edward (1547-1553) majd véres Mária (1553-1558) – erőszakos rekatolizáció
- Ezután VIII. Henrik kisebbik lánya, Erzsébet (1558-1603) - Vallási türelem
- Parlamenttel egyetértésben kormányoz
- Támogatta a kalózokat
- 1584: Virginia
- Erzsébet < > II. Fülöp (spanyol király), oka: vallási ellentétek, kalózkodás támogatása
- 1588: Nagy Armada Anglia ellen

Spanyolország

- II. Fülöp (1556-1598) – abszolút királyi hatalom - Európa legerősebb nagyhatalma, legnagyobb zsoldoshadsereg
- 1580-1640 perszonálunió Portugáliával, 1640: Portugália függetlenedik

A németalföldi szabadságharc (1566-1609)

- spanyol fennhatóság - folyamatos adóemelés, szabad vallásgyakorlás korlátozása, éhínség, inkvizíció
- Kérvény a helytartóhoz – elutasítás
- Északi városokban zavargások
- II. Fülöp – Alba herceget küldi rendet tenni – vérfürdő – felháborodás, összefogás, felkelés élére Orániai Vilmos
- Dél kiegyezik a spanyolokkal
- 1579: Utrecht – északiak - szövetség, kikiáltják függetlenségüket (utrechti unió) - köztársaság vezetője Orániai Vilmos
- 1609: Spanyolország is elismeri függetlenségüket

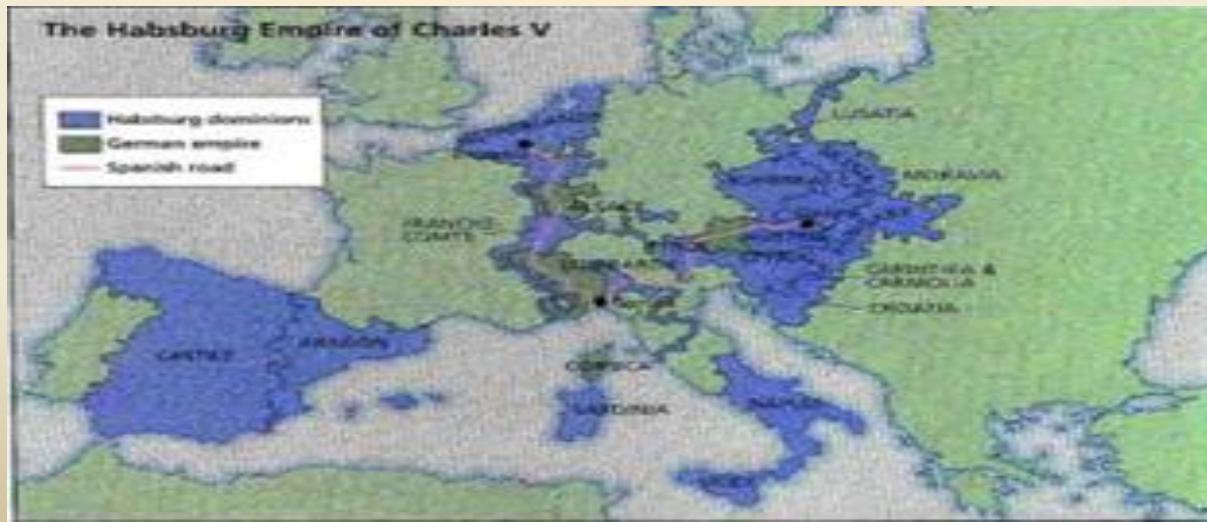
A Habsburg-Valois párharc

A Habsburgok Spanyolország élén:

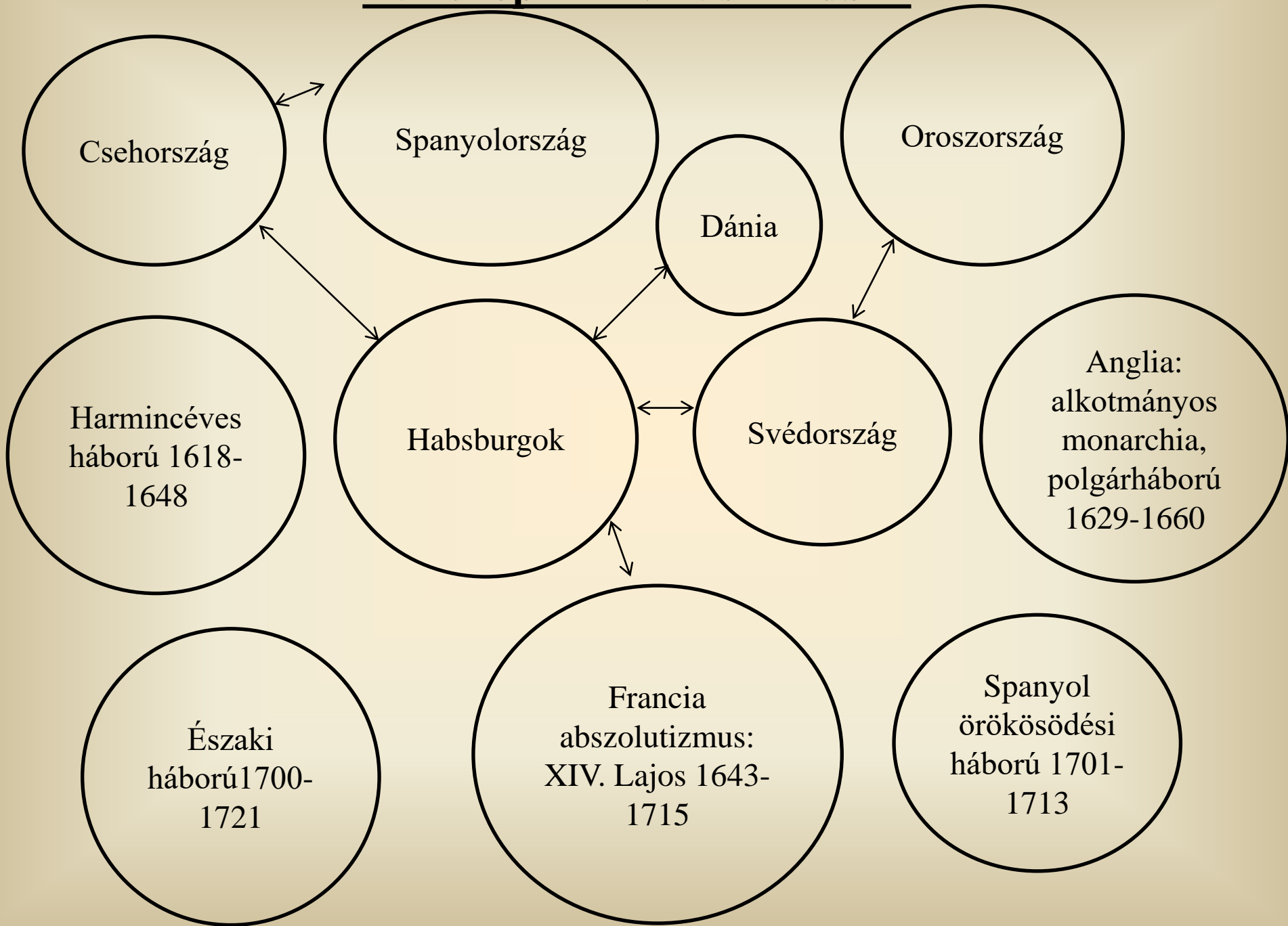
- Habsburg V. Károly (1516-1556) – öröklí a spanyol trónt, 1519-től német-római császár is - abszolút kormányzás

Eközben Franciaországban: (bekerítették Károly birtokai)

- XV. század: Valois dinasztia megerősíti a központi hatalmat (hivatalnokok, államtitkárok, királyi tanács)
- 1526: Habsburgoktól való félelem - szövetség – cognaci liga: Franciaország, Velence, Milánó, Firenze és a pápa (később törökök is)
- 1559: Cateau-Cambrésis-i béke (Nápoly és Milánó – Habsburg fennhatóság, Metz, Verdun – franciáké maradhat, de le kell mondani itáliai igényeikről)

II. Európa a XVII. században

Általános jellemzők

- Intenzív nemzetközi gazdasági kapcsolatok - világkereskedelem fejlődik
- Manufaktúrák terjednek, munkamegosztás
- Merkantilizmus
 - Hazai ipar támogatása
 - Aktív külkereskedelmi mérleg
 - Nyersanyag import, késztermék export
 - Védővámok
- Nő a polgárság, főleg a kereskedelmi polgárság szerepe
- Abszolutisztikus tendenciák
- Hivatalnokság átalakulása (képzett, állandó, egységes)
- Sok pénz kell – cél: bevételek növelése (jövedelemadó, hadiadó, vámok, illetékek, kölcsönök)
- Multilaterális (sok résztvevős) háborúk

A harmincéves háború

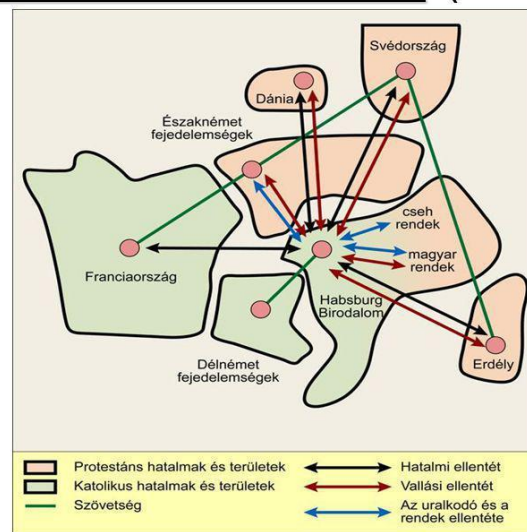
Első szakasz: (1618-25)

- Cseh rendek (protestánsok) – nem akarják a katolikus II. Ferdinándot
- Frigyes pfalzi választófejedelemet hívják meg a trónra
- II. Ferdinándot támogatta Spanyolország és a pápa
- 1620: Fehér-hegy – cseh vereség
- Habsburgok felszámolják a rendi jogokat: nem hívják össze az országgyűlést, elkobozzák a cseh nemesség birtokait, Csehország örökös tartomány lesz

A fehérhegyi csata (1620) Pieter Snayers festménye. Forrás: CD zum Katalog Der Wälderkönig'

Ellentétek és szövetségek a harmincéves háborúban (1618-48)

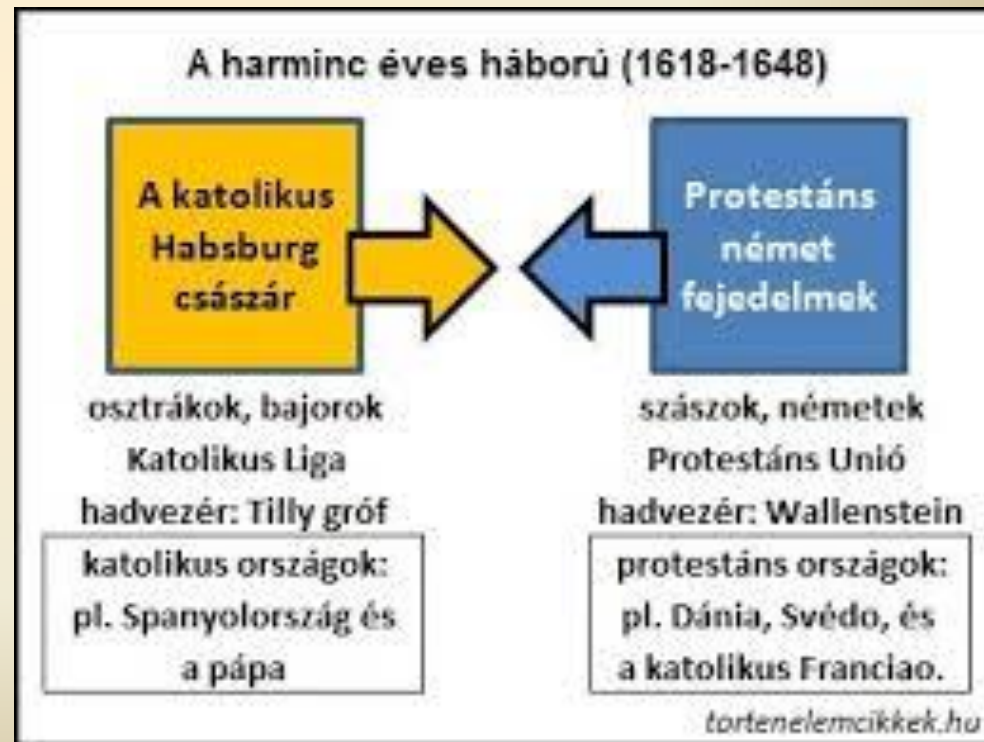

Második szakasz: (1625-29)

- IV. Keresztély, dán király – protestáns hatalmak élére áll
- Wallenstein (Habsburg hadvezér) visszaszorítja a dánokat a Balti-tengerig
- Megjelennek a svédek: II. Gusztáv Adolf legyőzi a Habsburgokat
- 1632: Lützen – Gusztáv Adolf, svéd király elesik, mégis győznek a svédek
- 1634: Nördlingen – svéd vereség

Utolsó szakasz:

- Franciaország – Richelieu bíboros
- Érdekeltség: Rajna menti területek
- Habsburgok békére kényszerülnek

Vesztfáliai béke

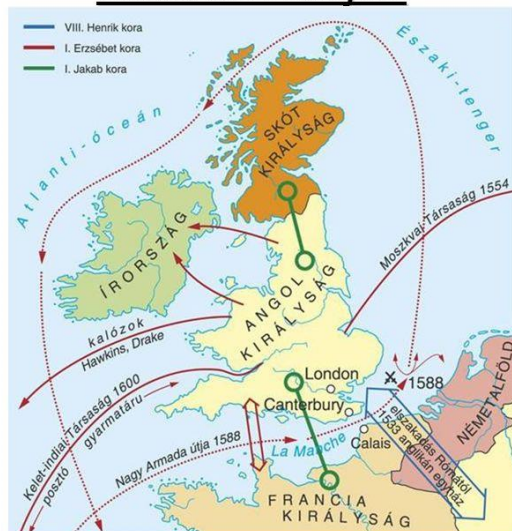
- 1648, több részletben
- Münster: Habsburgok és hollandok
- Osnabrück: Habsburgok és svédek, franciák, protestánsok
- Elismerik Hollandia és Svájc függetlenségét
- Svédország: Balti-tenger német partvidéke
- Franciaország: Elzász, Metz és Verdun megerősítése
- Brandenburg és Bajorország területeket nyer
- Német-római császárság szétagoltsága erősödött
- Habsburgok nem teljes vereség: felszámolják osztrák és cseh rendiséget – lehetőség az abszolutizmus kiépítésére

Alkotmányos monarchia Angliában

A Stuartok:

- I. Jakab (1603-1625) és fia, I. Károly (1625-1649) – szakítás a Tudorok politikájával, királyi hatalom függetlenítése, parlament mellőzése
- Angol kálvinisták = puritánok 2 ága:
 - Presbiteriánusok (teljes személyi és vagyonbiztonság, világi egyházfelügyelők szorgalmazása)
 - Independensek (független egyházközösségek követelése)

Az angol külpolitika a Tudorok és a Stuartok idején

A STUARTOK POLITIKÁJA

PARLAMENT MELLŐZÉSE
MAJD
FELSZÁMOLÁSA/1628-BAN A
JOGOK KÉRVÉNYE
MEGBOSSZULÁSÁRA

A POLGÁRSÁG ÉS
ÚJNEMESSÉG KÖRÉBEN
TERJEDŐ KÁLVINIZMUSSEL
(PRESBITERIÁNUSOK ÉS
INDEPENDENSEK) SZEMBENI
FELLÉPÉS

SKÓCIÁRA KITERJESZTENI AZ
ANGLIKÁN ÁLLAMEGYHÁZAT

SKÓT FELKELÉS

SKÓTOK ELLENI NÉPSZERŰTLEN
HÁBORÚ/EMELT ADÓZTATÁS

EMELT ADÓZTATÁS

MONOPÓLIUMOK
ÁRUSÍTÁSA

- 1628: Jogok Kérvénye – I. Károly (csak a parlament által jóváhagyott adókat, jövedelmeket lehet beszedni és csak bírói ítélet alapján lehet tartóztatni)
- I. Károly 1629-től nem hívja össze a parlamentet
- skót lázadás (nem akarják az anglikán szokásokat) – leveréshez pénz kell
- 1640: parlament összehívása – jogok követelése – feloszlatás (rövid parlament)
- 1640: új parlament összehívása (hosszú parlament) – jóváhagyás nélkül nem lehet feloszlatni

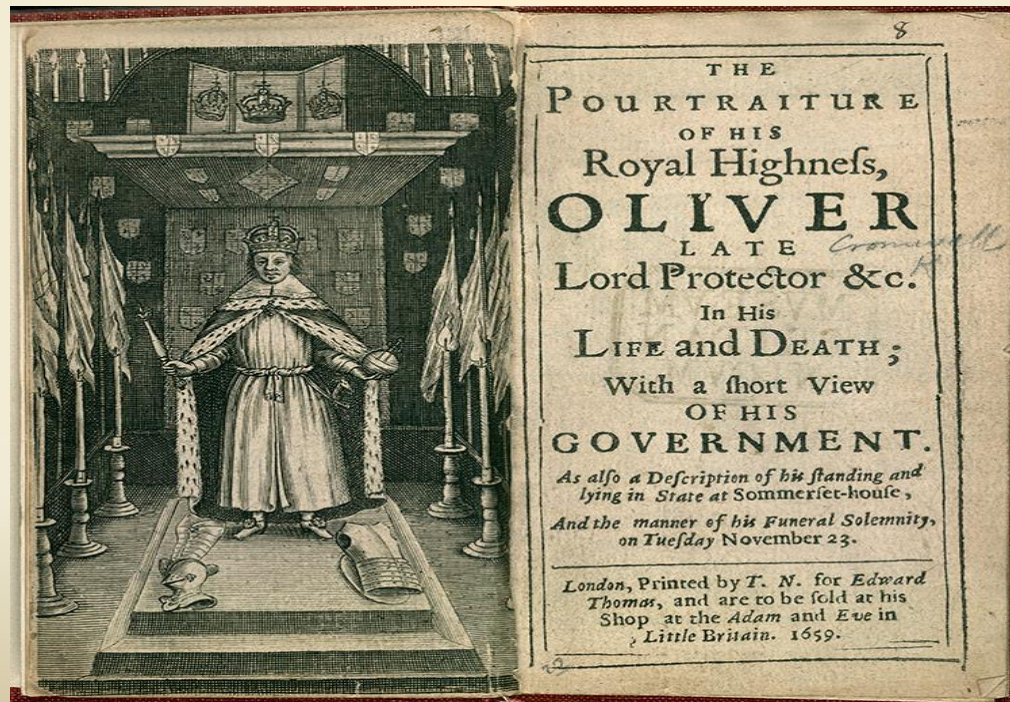
A polgárháború

- Károlylyal szembefordul a parlament – 1642: Észak-Angliába menekül - polgárháború
- 1643: Oliver Cromwell – puritán hadsereg, átveszi az irányítást
- 1644: Marston Moor - independens győzelem
- 1645: Naseby – újabb győzelem
- Király skótokhoz, ők kiadják 1647-ben
- 1648: Cromwell az independensek élén megszerzi a hatalmat
- Csonka parlament (presbiteriánusok kizárása)
- I. Károly 1649-es kivégzése
- Köztársaság

A protektorátus

- Cromwell személyes hatalma
- Ír felkelés leverése – Írország és Skócia Angliához csatolása
- 1651: hajózási törvény – hollandok ellen
- Jamaica megszerzése a spanyoloktól
- Végrehajtó hatalom nála – lordprotektor (kormányzó) – nyílt diktatúra
- 1658: halála, protektorátus elbukik
- 1660: II. Károlyt hívják vissza (1660-1685) - restauráció

Restauráció és dicsőséges forradalom

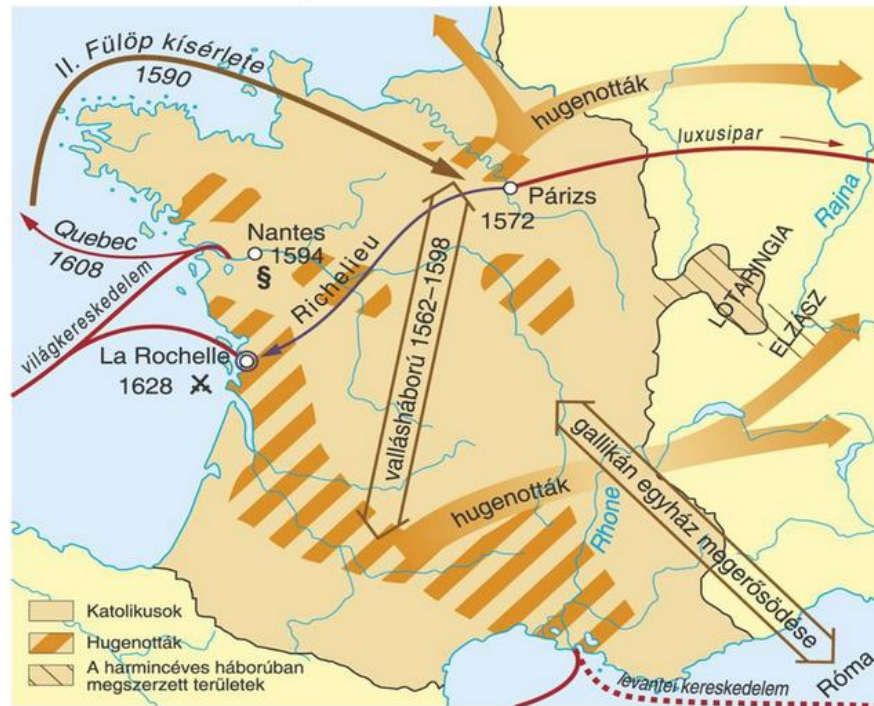
- II. Károly - együttműködés a parlamenttel
- Parlamentben új erők:
 - Toryk (királyhűek, anglikán földbirtokosok)
 - Whigek (polgári érdekeket védik)
- II. Károly és öccse, II. Jakab (1685-88) – abszolutista kormányzás – szövetkezés franciákkal, kísérlet a katolicizmus legalizálására
- Parlament – Orániai Vilmost (holland helytartó) hívja a trónra – Jakab elmenekül – vér nélküli hatalomátvétel – dicsőséges forradalom
- 1689: Jognyilatkozat – angol alkotmányos monarchia alapelvei (polgári szabadságjogok: gyülekezési, vallás, sajtó, szólásszabadság, bírósághoz fordulás joga, megmarad a királyság, de a törvényhozó és ellenőrző hatalmat a parlamentnek felelős kormány gyakorolta)
- „A király uralkodik, de nem kormányoz.”

Francia abszolútizmus

Vallásháború:

- Katolikusok < > hugenották – politikai harc
- 1572: Szent Bertalan éjszakája – 3000 hugenotta
- 1590: II. Fülöp, spanyol király bevonul Párizsba (katolikus támogatás)
- Francia rendek - IV. (Bourbon) Henrik (1589-1610) – hugenotta vezér - 1594: bevonul Párizsba

Franciaország a XVI-XVII. században

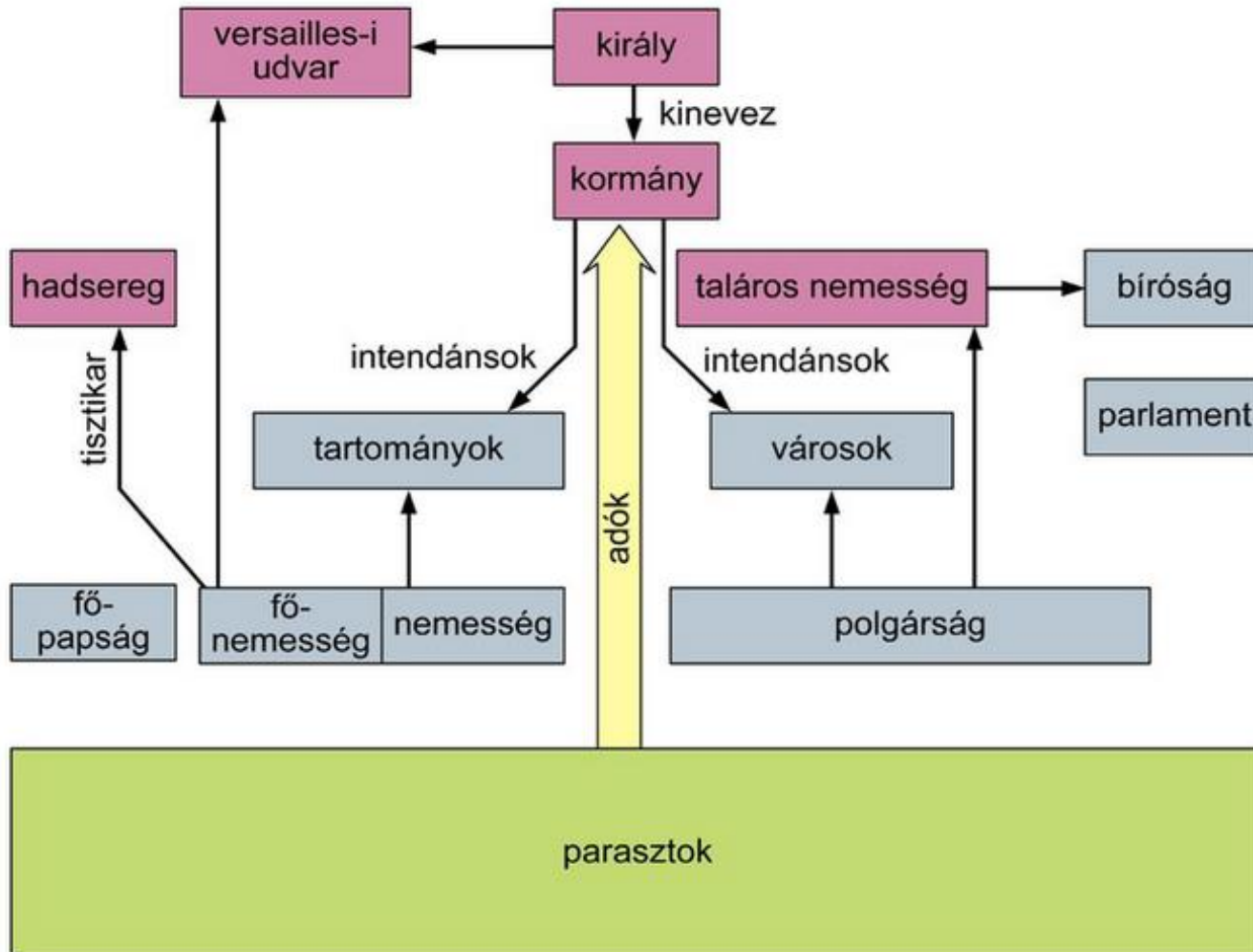

Abszolutizmus kiépítése

- 1598: nantes-i ediktum –katolikusoknak visszaadja birtokaikat, hugenották számára korlátok között szabad vallásgyakorlás, csökkenti parasztok adóterheit, királyi manufaktúrák, gyarmatosítás és kereskedelem támogatása, államminisztere: Sully
- XIII. Lajos (1610-1643) – államminisztere: Richelieu, fellép a hugenották ellen, cél: állam egységesítése, abszolutizmus megerősítése, elfoglalták La Rochelle-t (hugenották központja), továbbra is királyi manufaktúrák, külkereskedelem támogatása, királytól függő hivatalszervezet (polgári származású hivatalnokok = taláros nemesség), zsoldoshadsereg, adóbérlők (adók szedését bérbe adják nekik)
- 1614-től nem hívják egybe a rendi gyűlést
- Harmincéves háború – vesztfáliai béke: német területek, Rajnáig határ

Abszolutizmus kiépítése

A francia abszolutizmus felépítése

Az abszolútizmus fénykora

XIV. Lajos (1643-1715)

- Minisztere: Mazarin
- Versailles – palota
- Megerősíti hivatalszervezetét
- Intendáns rendszer – vidéki felügyelők
- Hivatalok vásárlása – kincstárnak jövedelem
- 1685: nantes-i ediktum érvénytelenítése – protestánsok kivándorlása
- Louvois hadügyminiszter – tisztképzés, reguláris hadsereg (állam által folyamatos toborzás útján fenntartott állandó katonaság, szervezeti felépítése egységes volt, hadellátást vállalkozók biztosítják, katonák kaszárnyákban)
- Rajna felé terjeszkedés, Lille, Strassbourg és Luxemburg megszerzése, Mississippiviégighajózása - Louisiana, 1672: Pondichéry - India

A francia abszolútizmus

(XIV. Lajos)

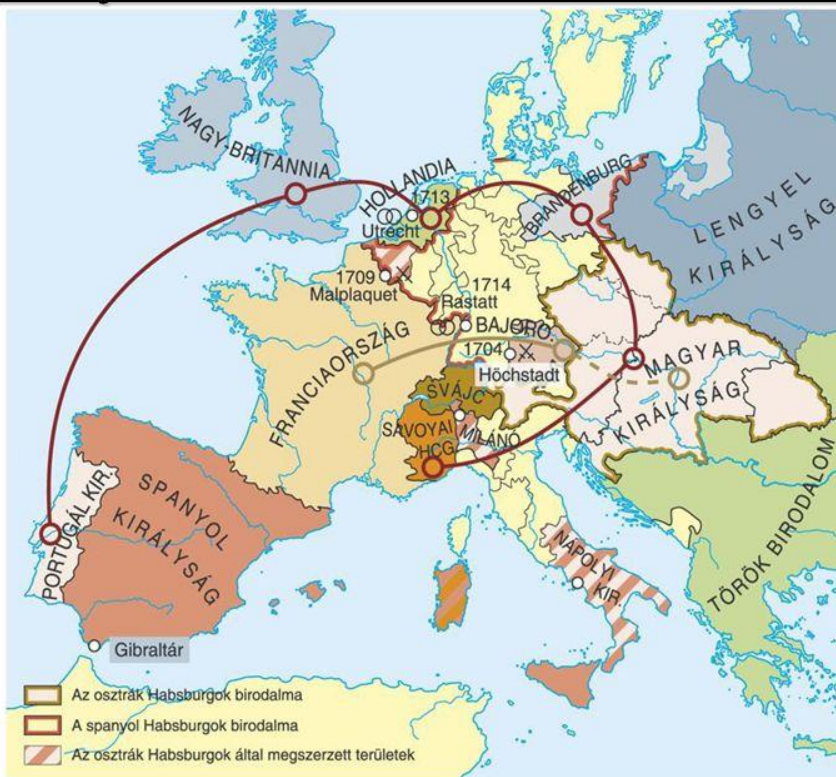

A spanyol örökösödési háború (1701-1714)

- 1700: II. Károly halál – kihal a Habsburgok spanyol ága
- Két jelölt: - Végrendelet szerint XIV. Lajos unokája, Fülöp
 - Anglia, Hollandia, Savoya, Portugália jelöltje a Habsburg Károly herceg
- Magyarországon Rákóczi-szabadságharc (1703-11) – XIV. Lajos támogatja, cél: Habsburgok gyengítése
- 1704: Höchstadt – osztrák-angol győzelem
- 1709: Malplaquet - osztrák-angol győzelem
 - ok: Habsburgok megerősödnek – török kiűzése, Anglia is erősödik – dicsőséges forradalom
- 1711: meghal I. József, az osztrák ház feje – Károly két birodalmat egyesített volna – angol érdekeket sért

- 1712-től béketárgyalások
- 1713: utrechti béke – Fülöp spanyol király lesz, de nem egyesíthette Franciaországgal, átengedte Angliának amerikai gyarmatai egy részét, Gibraltárt, rabszolga-kereskedelem monopóliumát
- 1714 badeni és rastatti béke – Ausztria kezébe került Spanyol-Németalföld, Milánó és Nápoly, Franciaország megtartja Strassburgot és Elzászt

A spanyol örökösödési háború menete

Oroszország

- 1613: Oroszországban Romanovok – ország területe nő
- I. (Nagy) Péter (1689-1725) – nyugati minta követése: merkantilista gazdaságpolitika, külföldi mesterek, nemesség átnevelése, tiltja a kaftánt, a háremet, a szakállt, nemesek és kishivatalnokok gyerekei kötelesek tanulni
- Közigazgatás megreformálása: kormányzóságok, tartományok, kerületek
- Cári дума helyett szenátus, tagjait személyesen evezi ki
- Kormányzati ágak élére szakmai kollégiumok
- Egyházat állam alá rendeli, létrehozta az egyházi tanácsot, a Szent Sinódust, élére világi vezető

Az északi háború

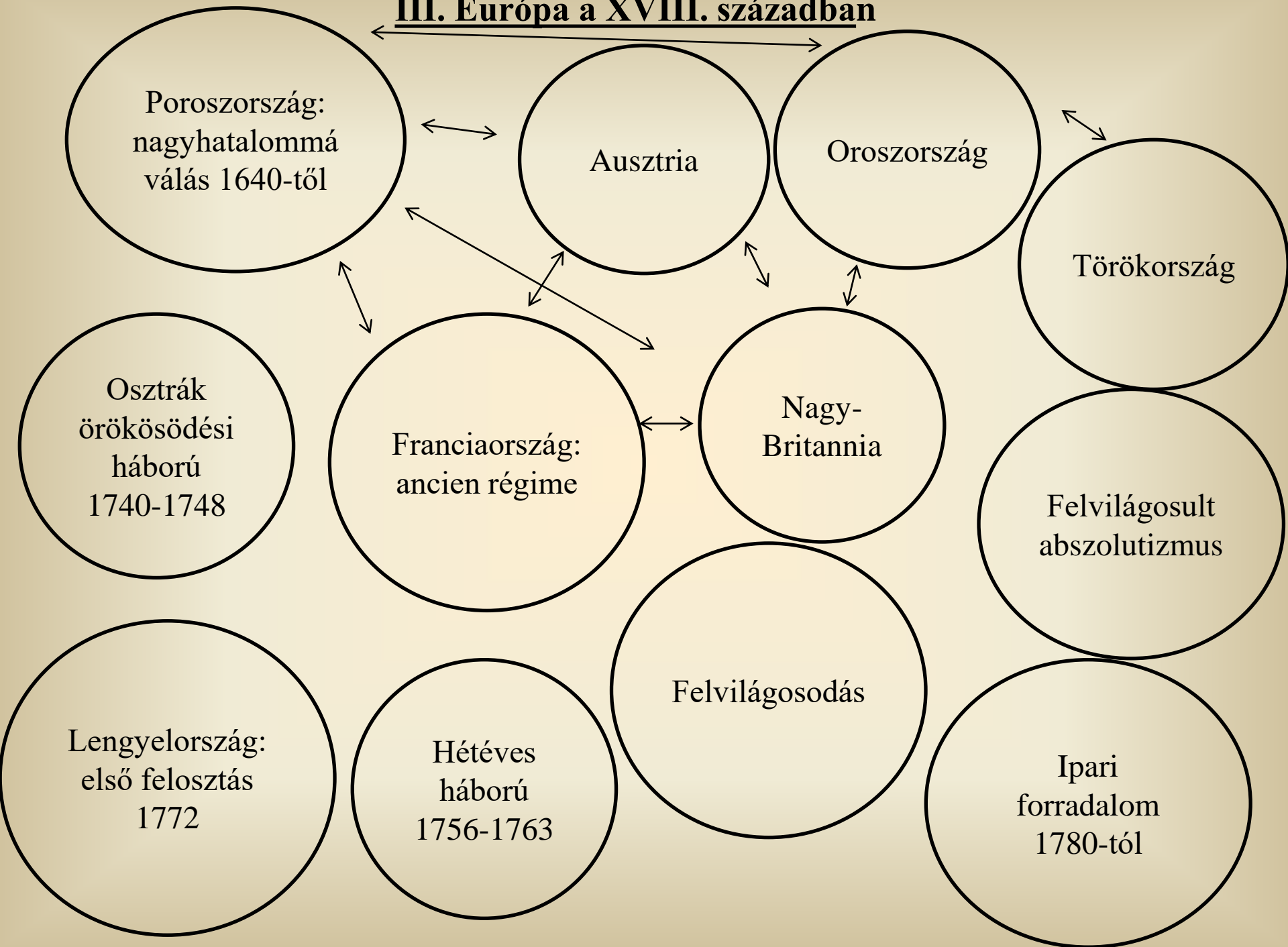
- Nagy Péter ki akart jutni a Balti-tengerre, cél: Nyugat-Európával kereskedelmi kapcsolat - Svédországra támad - északi háború (1700-21)
- 1700: Narva - XII. Károly svéd király győz, elfoglalja Varsót, Krakkóig nyomul előre, 1709: Poltava – vereség
- 1721: nystadti béke – svédeké marad Finnország, oroszok megszerezték a balti partvidék egy részét – megszűnt a svéd egyeduralom a balti térségben
- Nagy Péter megalapítja Szentpétervárt
- A Fekete-tenger irányában is próbálkozik: 1700 - elfoglalja Azovot a törököktől - évszázados orosz-török harc kezdete

IV. Az északi háború (1700-1721) II.

Szent Pétervár (St. Petersburg) fekvése napjainkban

III. Európa a XVIII. században

Hatalmi átrendeződés Európában

Átalakuló szövetségek:

- Spanyol örökösödési háború és Északi háború - Spanyolországot és Svédországot kiiktatta, Oroszország megerősödött, Poroszország is nagyhatalom lett
- francia-osztrák ellentét tompul, osztrák-porosz kiéleződik
- Osztrák örökösödési háború (1740-48): Szilézia birtoklásáért folyt, Ausztria és Nagy-Britannia < > Porszország és Franciaország
- Hétéves háború (1756-63): osztrákok, oroszok és franciák < > poroszok és angolok

Felvilágosult abszolútizmus

- XVIII. Század: peremterületek uralkodói (Ibériai-félsziget, Itália, Skandinávia, Közép-Európa) – lemaradás Nyugattól – reformok (felvilágosodás hatása is)
- nemességet is megadóztatják
- támogatják iparfejlődést
- védővámokat vezetnek be
- fejlesztik az oktatást
- felkarolják az egészségügyet
- a vallási türelmetlenség ellen fellépnek

Németország

- Vesztfáliai béke után szétagolt
- Saját vámhatárok, eltérő mértékrendszer
- Felvilágosult abszolútizmus kisebb államokban adók és vámok emelését eredményezi
- Fejlettebb tartományokban (Szászország, Szilézia, Rajna vidéke) megélénkül a gazdasági élet, porcelán-, vászon-, és selyemmanufaktúrák alakulnak

Habsburg birodalom

- Török kiűzése és spanyol örökösödési háború után dunai monarchia – itáliai birtokok elvesznek, új közép-európai területek
- Csehország és osztrák örökös tartományok – abszolút kormányzás
- III. Károly (1711-1740) halála – férfiágon kihal a dinasztia, utóda Mária Terézia (1740-80) – csak az osztrák örökösödési háborúban fogadják el (ekkor Poroszország megszerzi Sziléziát)
- Cél: birodalom egységesítése és fejlesztése
- Mária Terézia és II. József (1780-90) – felvilágosult abszolútizmus

Poroszország

- Nagyhatalommá válik
- Brandenburgban I. Frigyes Vilmos (1640-1688) abszolutisztikusan kormányoz – reguláris hadsereg, magas adók, függetlenség kivívása, svédek visszaszorítása
- II. Frigyes Vilmos (1717-1740) - fegyelem, takarékoság, erős hadsereg
- Reformok: nemesség megadóztatása, oktatás fejlesztése, protestáns menekültek befogadása – ipar fejlődik, gabonakivitel nő
- III. Frigyes (1740-86) – Poroszország alatta lesz nagyhatalom – porosz hagyományok + felvilágosult abszolutizmus:
 - parasztnak szabad földet ad,
 - megtiltja a kínvallatásokat,
 - fejleszti az oktatást - angliai tanulmányutak
 - támogatja a manufaktúrákat
 - területeket szerez (kétszeres terület): Ausztriától Szilézia – az osztrák örökösödési és a hétéves háborúban – Lengyelország első felosztásából is területeket szerez

Oroszország

- Nagy Péter halála után belső viszályok, de visszaverik a svédeket és megszerzik Finnország déli részét
- II. Katalin (1762-1796) – megerősíti az orosz despotikus rendszert, felvilágosult abszolútizmus
- Reformok: új iskolák, városok alapítása, kereskedelem fejlesztése
- Terjeszkedés folytatása: Szibéria, Baltikum, Fekete-tenger északi partvidéke, 1772: Lengyelország első felosztása

Török-orosz konfliktus a Földközi-tengeren

- 1770: Khiosz – orosz győzelem
- Krím-félszigeten is győzelem, de Ausztria a Porta oldalára áll - 1774: kücsük-kajnardzsi béke: oroszok csak Fekete-tenger északi partvidékét kapják meg, de megnyíltak a tengersizorosok (Dardanellák, Boszporusz)
- 1787: II. Katalin és II. József - közös törökellenes hadba lépés
- Oszmán állam elveszti nagyhatalmi szerepét

A XVIII. századi Franciaország

- XIV. Lajos halála – válság (gazdasági, pénzügyi és társadalmi): háborúk, protestánsüldözések, udvar költségei – kimerülés
- Túladóztatás, éhezés, üres kincstár
- Abszolutizmus nem tud megbirkózni a gondokkal

Reformtörekvések

- Orléans-i Fülöp – növelni akarják az államhatalom ellenőrzését - nő a parlamentek szerepe – törvény, rendelet, békekötés csak bejegyzéssel lépett életbe – közvetett ellenőrzés a király felett, megghiúsíthatták adók bevezetését, önkényeskedést, reformokat
- XV. Lajos (1723-1774) – abszolút módon kormányzott, minden jelentős háborúban részt vett és mindig veszített (hétéves háborúban jelentős területeket veszít, államadósság megemelkedik)
- 1771: bírósági reform – parlamentek helyett új testületek

Reformtörekvések

- XVI. Lajos (1774-1792) – súlyos államadósság - pénzügyi főellenőre Turgot lett – lazít a belkereskedelem korlátozásian, csökkenti a parasztság állami terheit, nemességre is kiterjeszt vámokat, illetékeket - nemesség és polgárság ellenállása - leváltás
- Beavatkozás amerikai függetlenségi háborúba - óriási összeg - kezelhetetlen államadósság - új pénzügyes: Necker – őt is megbuktatják, majd utána Calonne-t és Brienne-t is, reformok sorra elbuknak
- XVI. Lajos bejelenti, hogy 1789 májusára összehívja a rendi gyűlést - francia forradalom

Tanácsok, hasznos oldalak

- Feladatlapok – Oktatási Hivatal
<http://www.oktatas.hu/kozneveles/erettsegi/feladatsorok>
- Térképek, ábrák
- Rendszer